

KRAKÓW KRAKOV

Lumír Pecold, Vladimír Tkáč
1999

Polsko

KRAKÓW (KRAKOV) 3

WOJEWÓDZTWO KRAKÓW
VOJVODSTVÍ KRAKOV

PL

Starobylé město Krakov bylo spolu se čtvrtěmi Kazimierz a Stradom zapsáno do světového seznamu World Heritage UNESCO jako jedno z prvních – již v roce 1978.

Starobylá kulturní a historická metropole. Slávu a důležitost města lze odhadnout i z přívlastků, kterými je opěvováno – polský Řím, Athény Polska, pokladnice Polska. Krakov má bezesporu mezi polskými městy zcela výjimečné postavení. Zdejší bohaté umělecké a kulturní poklady se podařilo zachránit od válečné zkázy a zdobí město dodnes.

Krakovská katedrála byla místem korunovací a posledního odpočinku polských králů a je stále nejmajestátnějším z polských chrámů, pokladnicí uměleckých objektů a národních starožitností.

V současnosti je »polský Řím« místem, kde působil krakovský arcibiskup a kardinál Karol Wojtyła, papež Jan Pavel II.

Nejstarší přímá zmínka o Krakovu pochází z 10. století. Zápisky arabského cestovatele a kupce Ibrahíma ibn Jákúba naznačují, že již tehdy byl velkým městem a obchodním střediskem.

Podle staré pověsti byl zakladatelem města kníže Krak, který údajně nechal na návrší Wawel vystavět obranné hradiště. Za vlády Boleslava Chrabrého (Bolesław Chrobry) bylo (kolem roku 1000)

v Krakově zřízeno biskupství. Za panování knížete Kazimíra I. Obnovitele se Krakov stal (kolem roku 1040) hlavním městem dynastie Piastovců. Sídlem polských knížat a králů zůstal pak do počátku 17. století.

Roku 1241 částečně zničili město Mongolové, posléze ale došlo k velkému rozvoji a roku 1257 obdržel Krakov autonomii na základě magdeburského práva. Rozvinula se pozoruhodná výstavba jádra města, které patřilo k nejdokonalejším v Evropě a jehož podstata je zachována dodnes.

Velkou osobností v historii města byl král Kazimír III. Veliký (Kazimierz Wielki 1333–1377), který vytvořil vyšší soud německého práva se sídlem na Wawelu. Založil také další města Kazimierz a Kleparz, která jsou dnes integrální součástí Krakova. Dodnes můžeme v Polsku slyšet rčení, že král Kazimír vstoupil do Polska dřevěného a zanechal po sobě Polsko kamenné. To platí zejména pro Krakov, který se za jeho panování pozvolna oblékal v gotický šat. K vrcholům jeho působení patří rok 1364, kdy došlo k založení místní univerzity. Zasluhou krále Kazimíra se ve stejném roce sešel v Krakově uherský král Ludvík s českým císařem a králem Karlem IV., aby vyřešili své mocenské spory.

V 80. letech 14. století byla vytvořena polsko-litevská personální unie, jejímž králem se stal Vladislav II. Jagellonský (Władysław II. Jagiełło). Kulturní rozvoj města byl v roce 1490 posílen vznikem tiskárny, která jako první na světě tiskla knihy ve slovanském jazyce. Rozvinul se bohatý univerzitní život a univerzita (později Jagellonská) se koncem 15. století stala zásluhou astronoma Koperníka slavnou po celé Evropě.

Na počátku 17. století definitivně přešlo centrum polské vlády do Varšavy, když tam na trvalo přesídlil král Zikmund III. Vasa (Zygmunt III. Waza).

V letech 1655–1657 okupovali Krakov Švédové a bylo zničeno hodně kostelů.

Koncem 18. století přešlo město pod nadvládu Rakouska a pod žezlem Habsburků zůstalo s přestávkami až do roku 1918.

Za hitlerovské okupace úřadoval na Wawelu hitlerovský guvernér Frank, poté bylo město zachráněno před zničením bleskovým obchvatem sovětské armády. Po

válce se město rozvíjelo a stalo se druhým největším centrem vědy a kultury Polska. Krakovský arcibiskup a kardinál Karol Wojtyła byl roku 1978 v Římě zvolen papežem, který přijal jméno Jan Pavel II.

Krakov leží na jihu země při březích řeky Visly. Dnes je střediskem těžkého průmyslu a vedle hlavního města Varšavy druhou hlavní vědeckou a kulturní metropolí Polska.

Centrum města tvoří historické jádro – Stare Miasto s dominantou Wawelského hradu a katedrály sv. Stanislava. Jižně od Starého Města se rozkládají dvě krakovská předměstí Kazimierz a Stradom. První z nich je proslulé židovským ghettem a renesančními stavbami, druhé vyniká dvěma pozoruhodnými kostely.

V Krakově je jedenáct vysokých škol, řada ústavů Polské akademie věd, osm divadel. Město je samo velkým muzeem, sbírky jsou uloženy na Wawelu a v dalších více než třiceti muzejních institucích. Nejvýznamnější je Národní muzeum zahrnující sedm poboček.

WZGÓRZE WAWELSKIE WAWELSKÉ NÁVRŠÍ

Jedinečný památkový areál na wawelském návrší je zrcadlem historie a kultury Polska. Člověk se zde pohyboval již v dávném pravěku.

Název Wawel prý pochází ze staroslovanského označení těžce dostupného místa, ohraničeného bažinami a mokřinami.

Na wawelském návrší bylo koncem 10. století postaveno několik zděných budov. Byly to rotunda sv. Felixe a Adaukta, knížecí rezidence a rotunda Panny Marie.

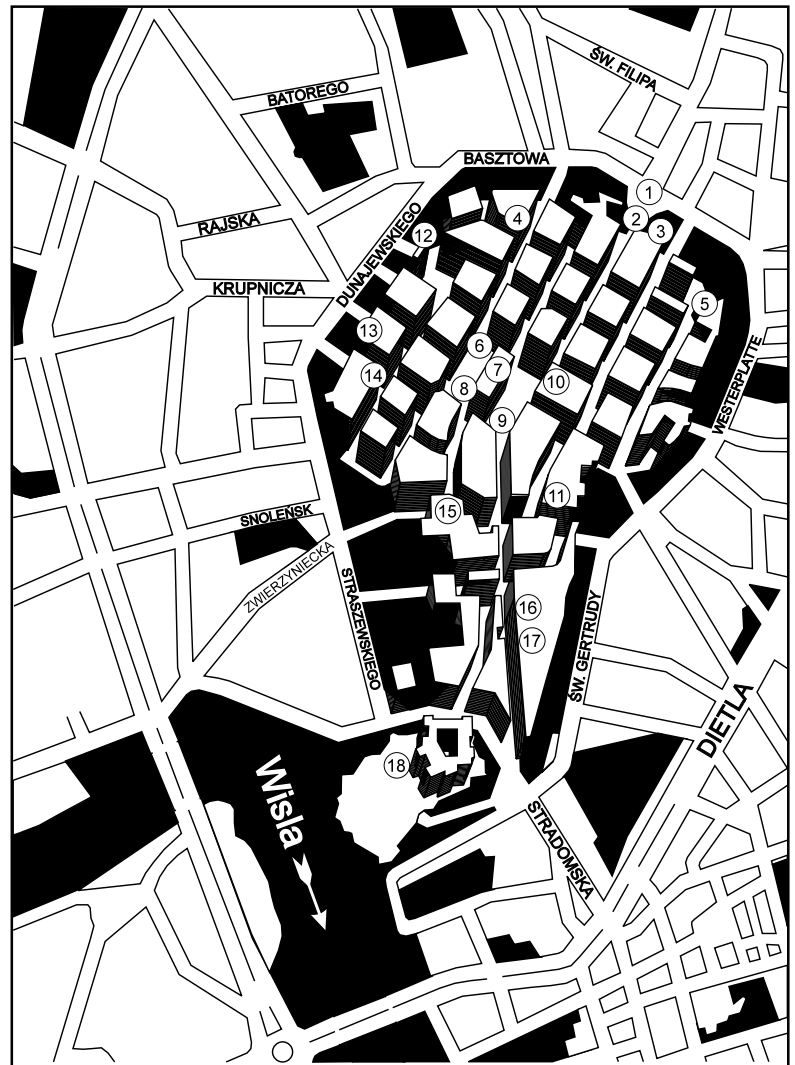
Počátkem 12. století byl zbudován románský hrad a sousední tzv. Sloupový sál. Za vlády krále Kazimíra IV. (Kazimierz IV. Jagiellończyk) byla roku 1499 zahájena stavba nové rezidence. Její budování probíhalo za panování dalších Jagellonských králů, především pak Zikmunda I. Starého (Zygmunt I. Stary, 1507–1547). Zámecké komnaty jsou dílem italských architektů 16. a 17. století. V roce 1905 proběhla poslední velká rekonstrukce.

Gotická katedrála byla vybudována na počátku 14. století a byla místem konání nejvýznamnějších událostí v dějinách polského státu. Odbývaly se zde korunovační obřady a královské pohřby. V průběhu staletí byla doplňována renesančními a barokními kaplemi.

Exteriér: Wawelské návrší je dominantou Starého Města v jeho jižní části. Památkový komplex má tvar půlměsíce, kterému vévodí areál královského hradu a s ním

Krakov

1. Barbakan – gotická obranná stavba.
2. Floriánská brána.
3. Hradby.
4. Kostel sv. Marka.
5. Kostel sv. Kříže.
6. Centrální náměstí (Rynek Glówny).
7. Sukiennice.
8. Radniční věž ze 14. stol.
9. Kostel sv. Vojtěcha.
10. Mariánský kostel.
11. Dominikánský klášter s kostelem.
12. Galerie.
13. Kostel sv. Anny.
14. Collegium Maius – hlavní budova univerzity.
15. Františkánský klášter s kostelem.
16. Kostel sv. Petra a Pavla.
17. Románský kostel sv. Ondřeje z 11. století.
18. Wawel.

Kolekce wawelských sbírek vystavená v zámeckých prostorách obsahuje kolem 140 dekorativních uměleckých děl, mezi nimiž vynikají:

- plátna s biblickými výjevy,
- nástěnné koberce s přírodními scénami a zvířaty,
- plátna nesoucí erby a znaky Polska i Litvy, nebo znak Zikmunda II. Augusta v groteskní dekoraci.

K jedinečnému vybavení Audienčního sálu patřila také unikátní kolekce 194 hlav králů, vojáků, fantaskních bytostí, dvořanů a měšťanů. Z tohoto souboru se dochovalo 30 hlav a jsou světovým unikátem.

sousedící katedrála s Katedrálním muzeem. Hlavní vstup do areálu prochází branou Vasů (brama Wazów) od severu. Směřuje z ulice Podzamcze, podél katedrály a muzea. U vstupu je umístěno také informační a průvodcovské středisko.

Od Katedrálního muzea k západu následuje budova starého duchovního semináře a vikářství, až k západní Zlodějské baště, bráně a k předsunutému vstupu do areálu jeskyní Smocza Jama.

Jihozápadní hranici areálu tvoří budova bývalé nemocnice – dnes kavárna, sousedící s jižní Sandoměřskou baštou nad vstupní Bernardyňskou branou.

V centru plochy areálu jsou rekonstruovány základy kostela sv. Michala, Borkova domu a kostela sv. Jiří.

ZAMEK KRÓLEWSKI WAWEL KRÁLOVSKÝ ZÁMEK WAWEL

Exteriér: Wawelský hrad je soustředěn do čtyřkřídlého komplexu se sloupovými a nezvykle harmonickými ochozy,

postupujícími kolem velkého vnitřního nádvoří.

V severozápadním rohu je vstup do expozice Orientu, v rohu severovýchodním do pokladnice a zbrojnice a v jihovýchodním se vstupuje do instalovaných hradních pokojů. Od západu je areál hradu uzavřen budovou bývalé královské kuchyně s ex-pozicí Starý Wawel, které dominuje věž Senátorské bašty.

Jednotlivým rohům hradu vévodí přistavené čtvercové věže s kovovými kopulemi. Od severozápadu k jihu to jsou věže: Sobieskiego, Zygmunta III., Duńska, Jordanka. V jižním rohu dominuje vysoká věž Lubranka.

KOMNATY KRÓLEWSKIE KRÁLOVSKÉ POKOJE

Do komnat se vstupuje portálem v jihovýchodním rohu vnitřního nádvoří. Královské pokoje zauímají tři místnosti v přízemí, osmnáct sálů v prvním patře a šestnáct ve druhém patře východního a severního křídla hradu.

Interiér: Zařízení komnat je ponecháno, shodně s původním charakterem zámku, ve stylu renesance a baroka. V přízemí jsou tři kanceláře a místnosti služebnictva vybaveny tak, jak sloužily v 16. století.

První patro – soukromé komnaty krále a jeho služebnictva zahrnují osmnáct místností, včetně interiérů čtvercových věží. Prvních pět mělo následující určení:

Jídelna krále Zikmunda I. Starého.

Předpokoj.

Prostory královského komorníka ve věži Jordanka.

Oblékárna Zikmunda I. Starého (mezi ukázkami italského renesančního nábytku

zaujmou pozoruhodné skládací židle tvaru X a svatební kufr z 15. století).

Bývalá královská ložnice je poslední, nejjihnější místnost Zikmunda I. Starého, vybavená postelí s nebesy a zdobená nejstarší tapiserií ve wawelských sbírkách.

Následuje návrat ke schodišti a pokračování prohlídkou další řady pokojů v opačném, severním směru:

Pokoj s nábytkem ze 17. století, s francouzským příborníkem a židlemi potaženými vyšívaným koženým čalouněním z Portugalska.

Prostora s portréty polských králů.

Šedý vestibul vede do Dánské věže a galerie. Obsahuje ukázky holandského a vlámského umění.

Prostora Dánské věže ze 14. století, přestavěné v 16. a 17. století, obsahuje ukázky holandského malířství.

Další dvě místnosti jsou malé prostory v poschodí Kohoutí věžičky, jejichž výzdoba pochází z 16. a 17. století.

Následující pokoj ve věži Zikmunda III. byl opraven po požáru roku 1595. Je to bezesporu jeden z nejlépe dochovaných královských pokojů na Wawelu.

Komnata zvaná »Alchymie« byla místností, v níž Zikmund III. prováděl své pokusy.

Pozoruhodný je také obraz Posledního soudu od Hieronyma Bosche.

Další místnost je zdobena vlámskými tapetami a holandskými portréty.

Královský přijímací pokoj je zařízen ve stylu 18. století.

Místnost se sbírkou míšeňského porcelánu zahrnuje první období světoznámé produkce keramické továrny v Míšni – od roku 1710 až do 19. století.

Stříbrná nebo Merliniho hala z konce 18. století obsahuje portréty králů.

Vestibul se vstupem do senátorských prostor a je zdoben Baccareliho Apoteozou krále Jana III. Soběského.

Druhé patro, zahrnující 16 reprezentačních královských komnat, sloužilo pro přijímání cizích poslů, audience a dvorní ceremoniály. Po příchodu následují tři sály:

Sněmovní hala, která sloužila schůzím Královské rady a byla i vstupním sálem cizích delegátů pro jednání s králem.

Vojenský přehlídkový sál a vestibul mezi dvěma hlavními sousedními halami.

Audienční sál (Panovníkův), kde byl také královský trůn. Zde se konaly v 16. století porady korunovačního sněmu, důležitá státní jednání, zde byly poskytovány královské audience cizím poslům.

Po zpětné procházce ke schodišti pokračuje prohlídka severním směrem:

Pokoj zvěrokruhu byl jídelnou.

Planetová místnost obsahuje malby s personifikacemi vesmírných planet.

Místnost Bitvy u Orszy zdobí freska z doby polsko-tureckých válek.

Dánská věž byla královským odpočinkovým pokojem Zikmunda III. Sousední lodžie poskytuje široký výhled na východní a jižní část Krakova.

Tzv. Ptačí pokoj byl pojmenován podle plastik ptáků. Je vybaven italským a holandským nábytkem a z četných obrazů stojí za povšimnutí portrét krále Vladislava IV., který byl namalován v Rubensově dílně.

Kaplička je zdobena triptychem svatě Trojice z 16. století a je vybavena okénkem do královny odpočívárny.

Studovna ve věži Zikmunda III. je jednou z nejlépe dochovaných hradních prostor s původními štuky a podlahou. Král byl milovníkem a sběratelem umělec-

kých předmětů. Z původních sbírek je vystaveno 48 obrazů.

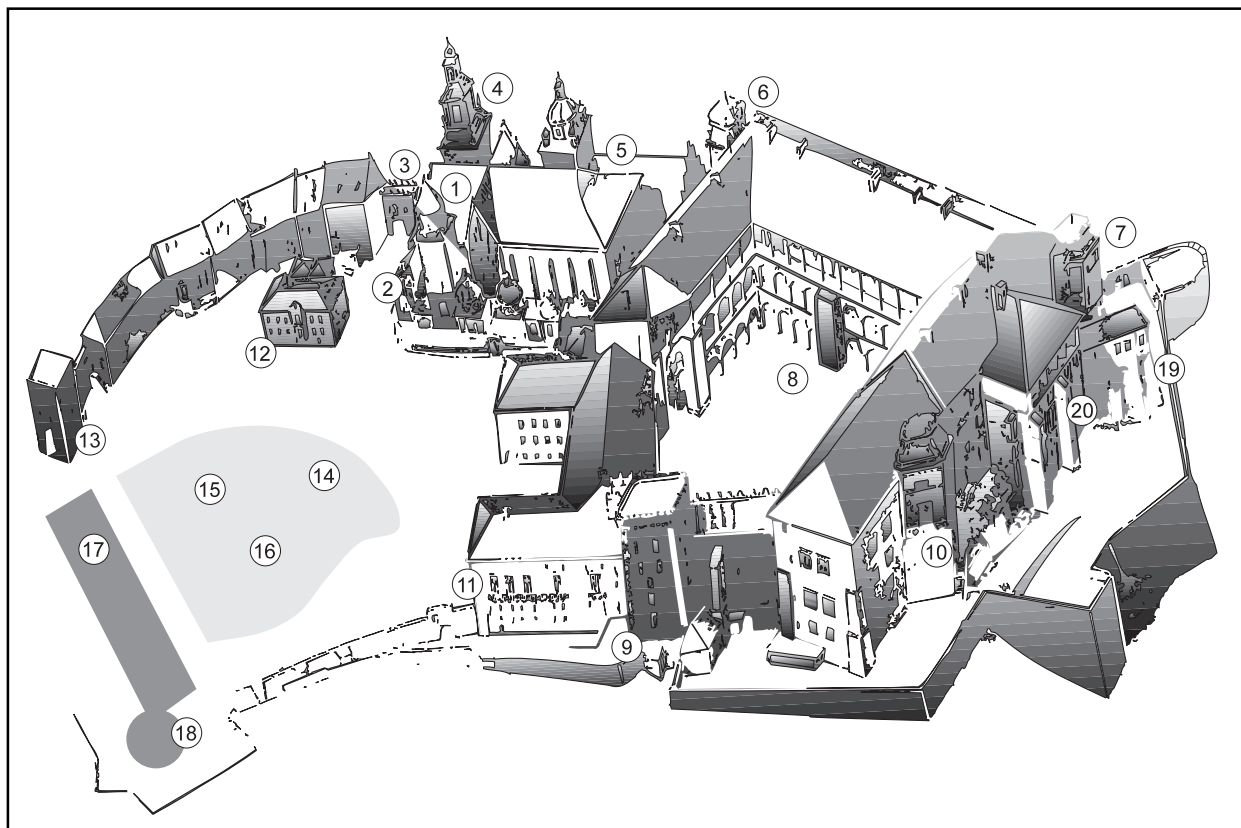
Jídlna Zikmunda III. je v centru zdobena vyobrazením bohyně Pallas Athény a dalšími skvělými obrazy světoznámých

malířů. Orlí pokoj byl určen pro královský soudní dvůr.

Vestibul je na stropě dekorován vyobrazením Múz. Na stěnách jsou portréty králů.

Krakov – Wawel

1. Katedrála.	11. Expozice Ztracený Wawel.
2. Katedrální muzeum.	12. Vikářství (Wikarówka).
3. Brána Vasů (Wazów).	13. Zlodějská bašta.
4. Hodinová věž.	14. Základy kostela sv. Michala.
5. Katedrální pokladnice.	15. Základy kostela sv. Jiří.
6. Věž Soběského.	16. Základy domu Borka.
7. Věž Zikmunda III.	17. Bývalá nemocnice, dnes kavárna.
8. Královský hrad.	18. Sandoměřská bašta.
9. Senátorská bašta – věž Lubranka.	19. Kuří nožka.
10. Věž Jordanka.	20. Dánská věž.

Senátorská hala je největší prostorou hradu. Konaly se zde schůze senátu, důležité státní ceremoniály, později také divadelní představení a bály. Je dekorována mimořádně rozměrnými tapiseriemi.

WSCHÓD W ZBIORACH WAWELSKICH ORIENT VE SBÍRKÁCH WAWELU

Sbírky Orientu jsou situovány ve dvaceti místnostech prvního a druhého patra nejstaršího, západního křídla Wawelu.

Jde o sbírku perského a tureckého umění, reprezentující především tamější dekorativní tvorbu. Předměty byly získány nákupem králů a velmožů, darem východních vladařů a jako válečná kořist v průběhu válečného konfliktu s Tureckem v 17. století.

SKARBIEC KORONNY KRÁLOVSKÁ POKLADNICE

Vstup vede portálem v severovýchodním rohu vnitřního nádvoří, královské klenoty jsou umístěny ve třech přízemních místnostech nároží areálu a ve věži Zikmunda III.

Původ královského pokladu je zaznamenán spolu s korunovací krále Boleslava v roce 1025. Soubor později obsahoval několik stovek klenotů, zlaté a stříbrné nádob, exempláře dekorativních zbraní, umělecké hodiny a další předměty výjimečné historické hodnoty. Za pruské okupace v roce 1795 byly poklady ukořistěny a v roce 1809 roztaveny na zlato a stříbro. Exempláře, které náhodou unikly tomuto osudu, se nyní nacházejí v různých

Některá významná data.

asi 960-1370 - Vláda dynastie Piastovců.
asi 960-992 - Měšek I.
992-1025 - Boleslav I. Chrabrý.
1025 - Boleslav I. Chrabrý byl korunován polským králem.
1037-1038 - Krize polského státu.
1034-1058 - Kazimír I. Obnovitel, obnova jednotného státu, sídelním městem se stal Krakov.
1058-1080 - Boleslav II. Smělý.
1076 - Boleslav II. Smělý korunován polským králem.
1102-1138 - Boleslav III. Křivoústý.
1138 - Boleslav III. Křivoústý vydal stařešinský zákon. Vládu nad údělnými knížaty měl mít nejstarší Piastovec, sídlící v Krakově. Svou říši Boleslav rozdělil mezi čtyři své syny.
1300 - Korunovace českého krále Václava II. v Hnězdně na polského krále.
1306-1333 - Vladislav I. Lokýtek.
1333-1370 - Kazimír III. Veliký. Poslední Piastovec na polském trůně.
1364 - Kazimír III. Veliký založil univerzitu v Krakově.
1370-1382 - Ludvík I. Veliký z Anjou.
1386-1572 - Vláda dynastie Jagellonců.
1386-1434 - Vladislav II. Jagellonský.
1434-1444 - Vladislav III. Varnenčik.
1445-1492 - Kazimír IV.
1507-1548 - Zikmund I. Starý.
1548-1572 - Zikmund II. August, vymřela dynastie Jagellonců.
1575-1586 - Štěpán Báthory.
1587-1668 - Švédská dynastie Vasovců.
1587-1632 - Zikmund III. Vasa.
1674-1696 - Jan III. Soběski.
1704 - Stanislav Leszczyński zvolen polským králem.
1764-1795 - Stanislav II. August Poniatowski, poslední polský král.

muzeích Polska i zahraničí. Pouze několik jich bylo vráceno zpět do sbírek Wawelu.

Interiér: Prvnímu pokoji dominují nejstarší exempláře z 11. a 12. století. Byly nalezeny v průběhu archeologických výzkumů na wawelském návrší.

V sousedním malém pokoji vpravo jsou tři cenné pozůstatky starého královského pokladu: korunovační meč zvaný Szczerbiec, datovaný přibližně do 13. století, další exponát z první poloviny 16. století byl používán jako první meč spravedlnosti a poté zde můžeme spatřit také meč pro pasování rytířů.

Třetí místnost, která je přízemím věže Zikmunda III., obsahuje předměty spojené s králem Janem III. Cennosti byly odvezeny ruským carem v 19. století a navráceny sovětskou vládou roku 1928. Královský plášť byl darován francouzským králem Ludvíkem XIV. králi Janu III. Soběskému.

V posledním renesančním sále jsou vystaveny vojenské předměty s velkou uměleckou a historickou hodnotou (např.

Wawelská katedrála je jednou z nejpozoruhodnějších církevních staveb v Polsku. Jsou zde pohřbeni někteří králové, kardinálové, arcibiskupové, národní hrdinové. Prvním původním náhrobkem je sarkofág krále Vladislava Lokýtky, který zde byl také jako první korunován. Náhrobky se nacházejí většinou v kaplích, z nichž vyniká zejména renesanční Zikmundovská se zlacenou kopulí. Je nazývána »perlou renesance na sever od Alp« a vznikla na základě projektu Florentina Bartolomea Berrecciho v letech 1519–1531. Stala se mauzoleem posledních Jagellonců.

meč z 16. století, drátěná košile pravděpodobně Vladislava IV.). Sbíрка obsahuje také zbytky válečných kořistí (například korouhev švédského krále Karla X. Gustava). Pozoruhodné jsou koňské ozdoby vykládané zlatem, stříbrem, emailem, tyrkysy a dalšími drahokamy.

ZBROJOWNIA ZBROJNICE

Vstup podobně jako do pokladnice. Zbrojnice je umístěna v pěti místnostech konce východního křídla a Dánské věže.

Interiér: Jedna z nejbohatších sbírek starých zbraní v Polsku. Vystaveny jsou zbraně bodné i sečné, výzbroj husarů a Sarcenů, nechybí ozdobné křížácké prapory z bitvy u Grunwaldu.

V první místnosti jsou zastoupeny švýcarské a německé halapartny, katovy meče a meč spravedlnosti. Nechybí česká a německá kopí, bitevní cepy a dvě válečné sekery.

Druhá místnost obsahuje vybavení štábního vojska – halapartny s vyrytými a zlatými ozdobami, dále lovecké oštěpy.

Ve výklenku jsou umístěny třmeny, koňské náhubky a části rytířské výzbroje z 16.–17. století. V prostoru Dánské věže jsou vystavena brnění, štíty a kopí.

Tunelové klenbě s původními dveřními sloupy dominují meče s širokou čepelí, dýky apod.

Závěrečná místnost nabízí k vidění převážně střelné zbraně. Západoevropské muškety mají pažby pokryty rytinami, tepané a zdobené zlatem nebo stříbrem. Pozoruhodné jsou dva německé lovecké meče, jsou zde pušky s křesacími nebo

kolečkovými zámky, dvojhlavňové pušky. Na jižní stěně dominují lovecké zbraně, hákovnice a velká skupina loveckých kuší.

WAWEL ZAGINIONY ZTRACENÝ WAWEL

Archeologicko-architektonická expozice, která se nachází v přízemí a sklepení jižní části západní budovy areálu v místě bývalé královské kuchyně. Vstup vně královského hradu, z jihu wawelského návrší.

Interiér: Vstup do sklepení uvádí vestibul, v němž jsou umístěny architektonické plány a výsledky archeologických výzkumů na Wawelu.

V jižní části východního sklepení byly renesanční královské kuchyně, v nichž se dochovaly ukázky kamen. Se sklepením sousedí rotunda, jejíž dochovaná nižší část plnila funkci krypty.

Severní část sklepů sloužila jako místo pro kočáry.

KATEDRA WAWELSKÁ KATEDRÁLA

Exteriér: Rozsáhlý chrámový areál s centrální hlavní lodí situovanou od západu k východu. Katedrála je pozoruhodnou směsí slohů, od prvků románských přes gotiku, renesanci, manýrismus až k baroku a prvkům secese.

Západnímu průčelí dominují dvě boční věže. Nejvyšší Hodinová je zdobena sochami svatých patronů Polska, umístěnými v rozích pod kopulí (Václav, Stanislav, Vojtěch, Kazimír). Nižší věž Stříbrných zvonů má osmiúhlnou zvonici. Západní průčelí navíc dekorují dvě při-

stavené kaple – svaté Trojice a svatého Kříže. Jižní průčelí krásí další pozoruhodné kaple – Zikmundovská, Vasů, biskupa Zadzika a další. Severní straně dominuje nad sakristií umístěná Zikmundovská věž s monumentálním zvonem Zikmund.

Interiér: Do katedrály se vstupuje branou, kterou procházeli králové při korunovaci a po jejich smrti také pohřební průvod. Prostorům dominuje centrální hlavní loď, lemovaná dvěma bočními loděmi a poté věncem devatenácti kaplí.

V severozápadním rohu se nachází kaple Czartoryjských, z níž se vstupuje do prostor královských hrobek, v sousedství pak vede schodiště do Chapterova domu s katedrálním archivem a knihovnou. Zikmundovská věž s královským zvonem Zikmund a katedrální pokladnice jsou přístupny ze sakristie na severovýchodě chrámu.

Na kůru jsou umístěny varhany zhotovené v Itálii roku 1785. Proti vstupu dominuje baldachýnový oltář sv. Stanislava s jeho ostatky uloženými v pozoruhodné tepané schránce, po stranách jsou pak sarkofágy polských králů Vladislava II. Jagellonského (jedna z nejpodivuhodnějších gotických soch v Polsku) a Vladislava Varnenčíka (pouze symbolický hrob, tělo krále zabitého v bitvě s Turky nebylo nalezeno).

Dominantou centrální lodi je velký oltář s obrazem Ukřižování z poloviny 17. století. Zdejší baldachýn byl pořízen roku 1734 pro korunovaci Augusta III. Po stranách oltáře jsou pozoruhodné sarkofágy – vlevo Vladislava I. Lokýtky, zemřelého 1333, který je nejstarším hrobem katedrály, a vpravo Kazimíra III. Velikého, patřící k nejpozoruhodnějším hrobkám 14. století.

Wawelská katedrála legenda k plánu

1. Kaple svatého Kříže – zasvěcená svatému Kříži a svatému Duchu, byla založena v 15. století jako pohřební kaple Kazimíra IV. Jagellonského a jeho ženy Alžběty. Patří v katedrále k nejzajímavějším.
2. Sarkofág Kazimíra IV. Jagellonského.
3. Kaple Potockých – byla vystavěna v letech 1572–1615 jako mauzoleum biskupa Filipa Padniewského. V letech 1832 až 1840 byla přestavěna na mauzoleum rodiny Potockých.
4. Kaple rodiny Szafranieckých (kaple Doktorů) – zasvěcená svatému Štěpánovi, zaujímá přízemí románské věže Stříbrných zvonů. V 17. století byla převzata Právníkou fakultou Krakovské univerzity, na barokním oltáři je obraz patrona univerzity – svatého Jana Kantyho.
5. Kaple Vasů – zasvěcená Neposkrvněnému početí Panny Marie, je mauzoleem polských Vasovců.
6. Kaple Zikmundova (Královská nebo také Jagellonská) – zasvěcená Nanebevzetí Panny Marie a svaté Barboře. Tato mimořádná svatyně má čtvercový půdorys a je zakončena kruhovou kopulí. V kapli se nachází oltář z první poloviny 16. století a náhrobky králů Zikmunda II. Augusta, Zikmunda I. Starého a královny Anny Jagellonské. Stěny jsou zdobeny bohatými ornamenty, arabeskami, groteskami s antickými motivy a trofeji.
7. Kaple biskupa Konarského – zasvěcená Neposkrvněnému početí Panny Marie, byla přeměněna v pohřební svatyni tohoto významného humanisty.
8. Kaple biskupa Zadzika – postavená ve 14. století a o dvě století později přeměněná v mauzoleum, je zdobena oltářním obrazem zvaným Kristův křest.
9. Kaple Jana Olbrachta – zasvěcená sv. Ondřeji. Za pozornost stojí pozdně gotická řezba krále Jana Olbrachta, která je někdy pokládána za první renesanční dílo v Polsku.
10. Kaple biskupa Zaluského – zasvěcená svatému Janu Evangelistovi, byla založena roku 1370. Na rokokovém oltáři je zobrazeno Vraždění neviňátek.
11. Kaple biskupa Tomického – zasvěcená svatému Tomáši z Canterbury, byla postavena roku 1530 pro jmenovaného významného státníka a královského vícekancléře.
12. Mariánská kaple je centrální kaplí a také jedna z nejrozsáhlejších v katedrále. Byla vystavena ve druhé polovině 14. století. Poté byla přeměněna v pohřební kapli krále Štěpána Báthoryho.
13. Kaple biskupa Gamrata – pohřební kaple s oltářem Panny Marie a svaté Kateřiny.
14. Sakristie – nejstarší gotická kaple katedrály, pochází z let 1320–1322. Oltář Ukřižování Krista pochází z 18. století a je zdobený gotickým křížem ze 14. století. Umístěn je před sakristií.
15. Katedrální pokladnice.
16. Vchod ke zvonu Zikmund.
17. Kaple Biskupa Zebrzydowského – byla založena ve 14. století a v 16. století přeměněna v pohřební kapli jmenovaného biskupa.
18. Kaple rodiny Skotnických (Skarszewského) – zasvěcená sv. Vavřinci.
19. Kaple rodiny Lipských – zasvěcená svatému Matoušovi. Gotická kaple z první poloviny 14. století, později přeměněná v mauzoleum A. Lipského.
20. Krypta Mickiewiczze a Slowackého obsahuje sarkofágy přivezené z Francie,

Mickiewiczze roku 1890, Slowackého 1927.

21. Kaple biskupa Maciejowského je jeho mauzoleem a je zdobena vzácnými ukázkami románského sochařství, pocházejícími pravděpodobně z první wawelské katedrály.

22. Vstupní vestibul do kapitulní knihovny (bývalá kaple sv. Mikuláše).

23. Kaple Czartoryjských – zasvěcená Umučení Krista. Vyniká zde triptych z počátku 16. století.

24. Kaple sv. Trojice byla postavena Žofií, čtvrtou ženou krále Vladislava II. Jagellonského, a to v letech 1431–1432. Okna jsou zdobena zobrazeními významných osobností polské historie.

25. Groby królewskie – Královské hrobky se nacházejí v jihozápadní části chrámu. Vstup ke Královským hrobkám je z kaple Czartoryjských.

V interiéru chrámu je pochováno 25 osobností polské historie. Jsou mezi nimi polští králové počínaje Zikmundem I. Starým, dále členové královských rodin, kardinálové a další významné polské osobnosti, jako například T. Kościuszko, J. Piłsudski a další.

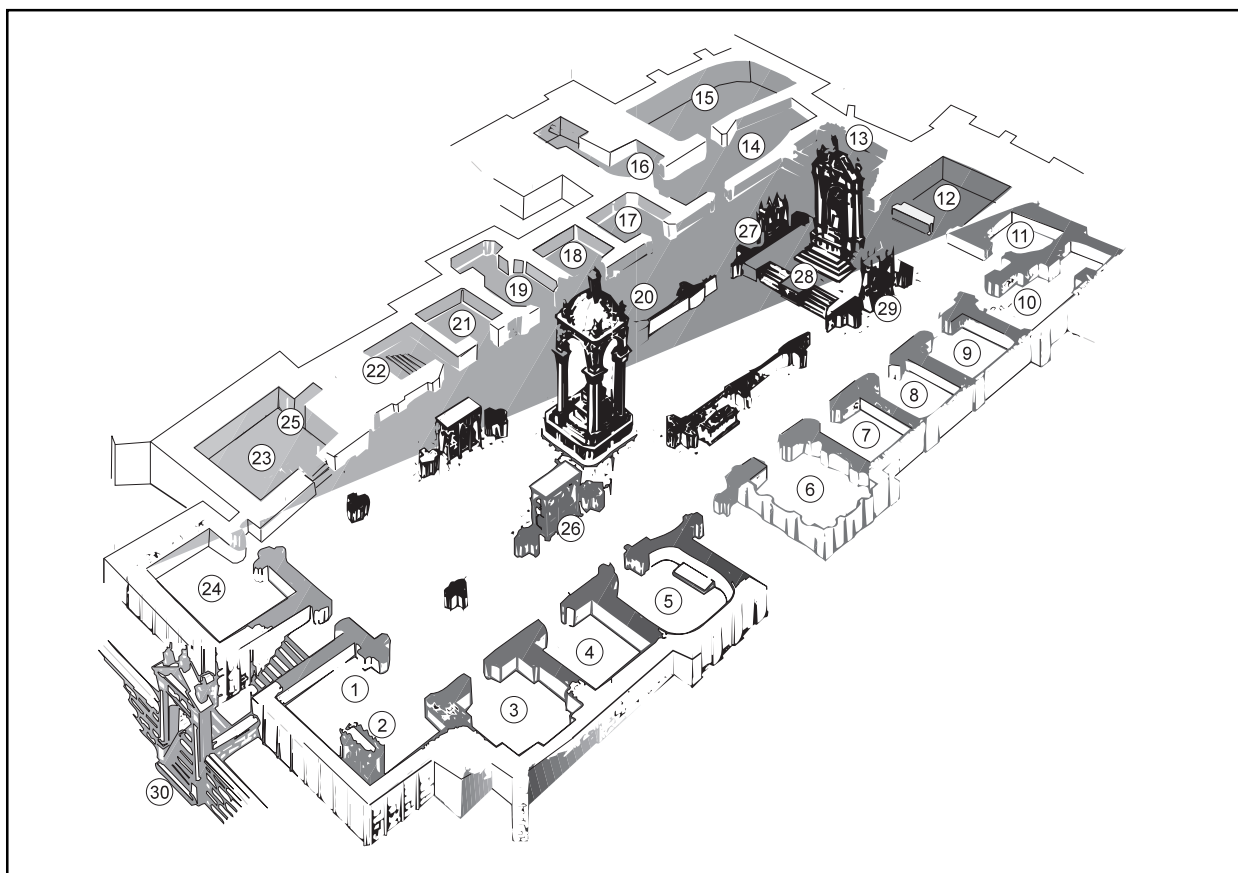
26. Sarkofág Vladislava II. Jagellonského.

27. Sarkofág Vladislava I. Lokýtky.

28. Hlavní oltář.

29. Sarkofág Kazimíra III. Velikého.

30. Vchod do katedrály.

Za hlavním oltářem je při vstupu do ústřední Mariánské kaple umístěn oltář sv. Václava s jeho vyobrazením a obrazem sv. Jana Nepomuckého.

KAPITULNÍ KNIHOVNA

Nachází se u severozápadní obvodové zdi chrámu. Vstup je možný z interiéru katedrály z druhé kaple vlevo.

Je to jedna z nejstarších knihoven v Polsku, s prvními počátky svého vzniku už v 11. století.

Knihovna obsahuje 230 kodexů, mezi nimi anály a tzv. Roczniki krakovské kapituly, záznamy polských kronikářů z 16. a 17. století, kázání z 18. století, iluminované liturgické texty, evangelia biskupa Tomického. Pozoruhodný je soubor sto sedmdesáti prvotisků a pěti set starých tiskopisů.

Zdejší knihovna patří k nejcennějším v Polsku.

CHRÁMOVÁ POKLADNICE

Pokladnice byla přistavěna koncem 15. století na pokyn krakovského biskupa a pod vedením architekta H. Blatfuse.

Pokladnice si zachovala vzhled z poloviny 19. století, kdy byly předměty vystaveny ve velkých skleněných skříních. Mezi podivuhodné ukázky patří:

- Monstrance a liturgické nádoby zdobené erby nebo transylvánským emailem (osmnáct pohárů a kalichů je ztvárněno ve stylech od románského až po novoklasicistický).

- Kříže, z nichž nejvýznamnější je zdoben románskými šlechtickými korunkami

a pochází s největší pravděpodobností z 13. století.

- Relikviáře vysoké umělecké hodnoty i odlišnosti typů a stylů. Vyniká například podivuhodná stříbrná pokladnice, zdobená reliéfními scénami bojujících rytířů, nebo dřevěný relikviář z 15. století s hlavou Krista a Madonou s dítětem.

- Barokní biskupské berly.

- Královské předměty a historické památky (například kopí sv. Mořice, třmeny vezíra Kara Mustafy s koňským ocasem, stříbrné vavřínové věnce z oslav výročí bitvy u Grunwaldu).

- Královské insignie, zahrnující koruny, žezla a jablka (většinou kopie těch, které byly nalezeny v hrobkách Kazimíra III. Velikého, Zikmunda II. Augusta, Anny Jagellonské a Vladislava IV.).

- Obrazy, sochy a plakety jako slonovinové sošky dvanácti apoštolů nebo socha ukřižování Krista.

- Sbírký textilu, zahrnující mešní roucha, korunovační úbory zdobené brokáttem a zlatou nití, ozdobné závěsy a tapiserie.

DZWON ZYGMUNT ZVON ZIKMUND

Zvon pochází z roku 1520 a oznamuje svým hlasem nejvýznamnější události nejen na Wawelu, ale v celém městě Krakově i jeho okolí.

Přes velkoměstský ruch panující ve městě je zvon Zikmund slyšet až do vzdálenosti deseti kilometrů.

Má tyto rozměry: výšku 1,95 metru, průměr 2,6 metru a obvod 8 metrů. Váží 11 tun včetně třístakilového klepadla.

Zvon Zikmund patří bezesporu k největším na světě.

SMOCZA JAMA DRAČÍ JESKYNĚ

Vchod do jeskyně se nachází v západní části wawelského areálu v sousedství Złodějské bašty, výstup pod areálem hradu.

Délka jeskyně je 245 metrů, trasa vede hlavními prostory. Nedaleko východu stojí skulptura legendárního draka od B. Chromého, z jehož tlamy každých pět minut vyráží oheň.

Jeskyně patří jistě k největším kuriozitám Wawelu. Podle legendy měl v jeskyni zabít draka vládce Krakova – Krak.

STARE MIASTO STARÉ MĚSTO

Krakovské Staré Město se rozkládá na ploše 72 hektarů. Je v něm soustředěno padesát pět monumentálních architektonických památek a přístupno čtrnáct muzejních objektů. Délka od parkového okraje k pevnosti Wavelu dosahuje v severojižním směru asi 1 km. Staré Město je obklopeno kruhem sadů, které vznikly v letech 1820 až 1830 na místě zbouraných hradeb.

Centrem Starého Města a příkladem smělého středověkého urbanistického řešení je Hlavní náměstí (Rynek Glówny). To patří údajně k nejkrásnějším v Evropě. Jeho plán pochází z roku 1257, je čtvercové a mimořádně rozsáhlé. Každá strana měří dvě stě metrů. Náměstí je považováno za největší středověké tržiště Evropy.

Na ploše náměstí stojí tři budovy:

- Vysoká gotická radniční věž ze 14. století.

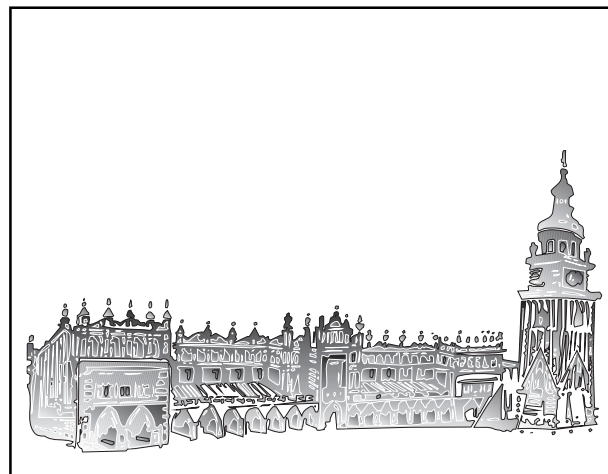
- Centrální monumentální renesanční historická tržnice zvaná Sukiennice s renesanční atikou a Galerií polského malířství.

- Kostelík svatého Vojtěcha z 11. století s předrománskými a románskými reliekty.

Ze všech stran je náměstí obklopeno domy krakovských měšťanských rodů a šlechtickými paláci. V postranních podloubích mají místo především kavárny. Vyniká například známá kavárna »U Noworola« se zachovalým historickým nábytkem. Vzácnou památkou je gotický kostel Panny Marie ze 14. a 15. století, stojící ve východním rohu náměstí.

Jedinečným komplexem památek je areál tzv. Královské cesty, táhnoucí se středem historického jádra od barbakanu Floriánskou ulicí, přes Hlavní náměstí na jih a ulicí Grodzka až k úpatí Wawelu. Trasa mívá zbytky středověkých hradeb s Floriánskou branou a baštami. V přízemním domě č. 45 ve Floriánské ulici je historická kavárna Jana Michalikowa, se slohovým zařízením a secesně zdobenými stěnami. Nedaleko stojí dům malíře Jana Matejky, v němž je umístěno muzeum, dům č. 11 Pod Aniołkiem patří k pozoruhodným ukázkám měšťanské architektury.

Sukiennice a Radniční věž

Ulici Grodzka, která leží za náměstím, dominují nejprve dva pozoruhodné kláštery:

– Klášter františkánů, v jehož podzemí spočívá kníže Boleslav Stydlivý, který udělil Krakovu roku 1257 městská práva. Gotický františkánský kostel vyniká nádhernou mozaikou v chrámových oknech. V ochozech je galerie portrétů krakovských biskupů.

– Areálu dominikánů vévodí gotický kostel z 13.–14. století.

Dalšími pozoruhodnostmi jsou kostely:

– Románský kostel sv. Ondřeje z 11. století, jehož vnitřek má barokní zařízení a raně gotickou sakristii.

– První barokní stavba v Krakově, kostel sv. Petra a Pavla s monumentální fasádou a vysokou kopulí.

Pozoruhodnou (zvláště při procházce večer nebo za svítání) je sousední, k Wawelu se táhnoucí ulice Kanonicza. Stojí v ní domy polských panovníků, je zde také Muzeum Stanisława Wyspiańskiego.

Osobitá legenda, která objasňuje, proč jsou **věže Mariánského kostela** různě vysoké, popisuje truchlivý příběh dvou bratří, kteří každý zvláště stavěli jednu z věží a soutěžili mezi sebou, která bude vyšší a hezčí. Starší z bratrů zakončil svou stavbu dřív a v obavách, aby druhá věž nepředčila tu jeho, zabil bratra nožem. Výčitky svědomí ho ale dohnaly k tomu, že se přiznal a tím samým nožem spáchal sebevraždu. Vražděný nůž visí dodnes v Sukiennicach. Kuriozitou na jižní stěně Mariánského chrámu je **železná klec**, v níž byli vystavováni na posměch chlapci za opilství, dívky za prostituci a mládež obojího pohlaví za ztrátu nevinnosti.

V navazujících ulicích Senacka a Poselska jsou další muzea (Archeologické a Geologické).

Západně od ústředního náměstí leží univerzitní areál Alma Mater s budovami Jagellonské univerzity. Podivuhodnou ukázkou gotické architektury je nejstarší sídlo univerzity Collegium Maius, v ulici sv. Anny s ním sousedí Collegium Physicum, v areálu parku pak Collegium Nowodworskiego, Collegium Novum, Akademia Medycyna a pomník Mikuláše Koperníka.

Areálu dominuje kostel sv. Anny, vynikající barokní památka z let 1689–1703.

SUKIENNICE

Hlavní náměstí

Galerie polského malířství a řezby (Národní muzeum)

Budova staré historické tržnice byla založena ve 14. století a vícekrát přebudována. Svou renesanční podobu získaly Sukiennice po přestavbě v letech 1556 až 1560, kdy architekt Giovanni Maria z Padovy, zvaný Padovano, zakončil průčelí budovy atikou. Koncem 19. století začaly restaurátorské práce a v letech 1956 až 1969 došlo k rekonstrukci střech a vybudování moderních prostor muzea v patře.

Exteriér: Monumentální budova historické tržnice s renesanční atikou. Galerie je umístěna v patře, v přízemí jsou stylové kavárny, prodejny upomínkových předmětů a jiné.

Interiér prvního patra: Ve vestibulu jsou umístěna polská řezbářská díla 19. století. První sál je věnován polskému malířství tohoto věku, druhý sál tvorbě nejvýznamnějšího polského malíře doby romantismu P. Michalowského (Michalowskiego), třetí sál malířům doby histo-

rismu Polska (Matejko, Stattler, Grottger, Gottlieb, Rodakowski), ve čtvrtém sále jsou vystavena díla realismu a symbolismu.

WIEŻA RATUSZOWA RADNICHNÍ VĚŽ

Věž patří do nejvyšší kategorie památek Krakova. Pochází ze 14. století a byla součástí radnice zničené požárem v 19. století.

Sedmdesát metrů vysoká čtyřhranná věž s osmibokým zakončením.

Ve druhém patře věže je umístěna expozice Památky na vlády města, která je součástí Historického muzea Krakova.

KOŚCIÓŁ ŚW. WOJCIECHA KOSTEL SV. VOJTĚCHA

Jeden z nejstarších kostelů v Krakově, pochází z 11. století. V pozdějších dobách baroka byl přestavován a upravován.

Tento malý románský kostelík s barokní kopulí má ve svém podzemí zachovány pozůstatky staveb předrománského a románského Krakova.

KOŚCIÓŁ MARIACKI MARIÁNSKÝ KOSTEL

Kostel je jednou z nejstarších a nejkrásnějších památek města Krakova. Byl vybudován na počátku 13. století a od roku 1222 plnil funkci prvního farního kostela. Dnešní bazilikální podobu však stavba získala až koncem 14. století. Svě nepřehlédnutelné stopy zde také zanechalo 16. a 18. století.

Exteriér: Gotický trojlodní chrám s velkým presbytářem. Areálu dominují dvě věže nestejně velikosti. Ta vyšší dosahuje 81 metrů, nižší věž je vysoká 69 metrů a slouží jako zvonice.

Do chrámu se vstupuje přesunoutou, pozdně barokní kaplí, jejíž boční dřevěné dveře zdobí vyřezávané hlavy apoštolů a přední vstup hlavy polských svatých.

Jižní stranu kostela ohraničuje věnec kaplí s tabulemi, věnovanými budovatelům v 19. století. Pozoruhodný je presbytář s gotickými obrazy v oknech.

Severní strana je zdobena barokním reliéfem madony s dětátkem, gotická vrata zobrazením Krista a Marie.

Interiér: Po průchodu pozdně barokní předsíní vstupujeme do monumentálního interiéru.

Vpravo se nachází kaple Matky Boží Czestochowské s kopií slavné Černé Madony. Stěny kostela zdobí početné náhrobní desky pocházející z dob renesance i ze současného století.

Prostoru presbytáře dominuje mistrovsky vyřezávaný oltář, vzácné středověké dílo Wita Stwosze patřící k pokladům kostela. Rozsáhlá gotická sakristie je zakryta barokní klenbou. Za sakristií se nachází kostelní pokladnice, uchovávající cennosti shromažďované po staletí. Obsahuje početné liturgické předměty od středověku po současnost, mezi nimiž jsou zvláště pozoruhodné gotické kalichy.

Oltář Wita Stwosze pochází z let 1477 až 1489. Podstavec tvoří predela s rodokmenem Krista a Marie, štít zobrazuje korunovací Matky Boží, po stranách jsou polští patroni sv. Stanislav a sv. Vojtěch. Zavřená i otevřená oltářní křídla zdobí reliéfy ze života svaté rodiny. Největší postava oltáře měří 2,7 metru.

PAŁAC POD KRZYSZTOFORY Muzeum Historyczne m. Krakowa Historické muzeum města Krakova

Třípatrový Kryštoforský palác, který je v současnosti sídlem muzea, pochází ze 17. století. Muzeum historie města Krakova vzniklo roku 1899 jako součást archivu. K osamostatnění došlo roku 1945 a od roku 1966 sídlí vedení muzea ve zdejší paláci. Muzeum má pobočky v Radniční věži a v synagoze.

Muzejní expozice »Z dějin a kultury Krakova« (Z dziejow i kultury Krakowa) je umístěna v prvním a druhém patře objektu. Představuje především exponáty svázané s historií a uměním ve městě v oblasti malířství, grafiky, uměleckých řemesel a starotisků.

V prvním poschodí je instalováno deset sálů, počínaje ukázkami brnění a zbraní, střeleckých terčů, nábytku. Následují portréty vládců, ukázky cechovních dílen a předmětů. Další ukázky jsou věnovány především zlatnictví, stříbrnictví a obchodům. Jedna místnost představuje Tadeusze

Barbakan – předsunutý článek opevnění umístěný před městskou nebo hradní branou. Opatřen byl střílnami a obklopen vlastním příkopem. Stavěl se proto, aby se zabránilo přímému ostřelu vnitřní brány, cesta v barbakanu se proto lomila.

Lékárenské muzeum v Krakově patří k největším svého druhu v Evropě, ve svých depozitářích uchovává přes 150 000 předmětů. K nejpozoruhodnějším vystaveným instalacím patří lékárenský obchod ze 17. století a lékárna z počátku 19. století.

Kościuszka a další dokumentuje povstání roku 1863.

Ve druhém poschodí jsou instalovány pokojíky a expozice hodin.

MUZEUM CZARTORYSKICH MUZEUM CZARTORYJSKÝCH Historie Polska, umělecké řemeslo, galerie

Velká část sbírek pochází z nejstaršího polského muzea historie a umění, založeného počátkem 19. století Izabelou Czartoryjskou v Pulawach.

Dvoupatrová obdélná budova s přístavbou vstupního křídla uchovává četné umělecké poklady.

V přízemí je umístěno lapidárium s ukázkami kamenných plastik z různých oblastí Polska. Konají se zde krátkodobé výstavy.

První patro je věnováno prezentaci historie Polska od 14. do 18. století, doplněné přehledem evropského uměleckého řemesla. V prvním sále vstupního křídla jsou představeny portréty a památky polských králů z dynastie Jagellonců a Vasů a tzv. carů Šujských (Szujských).

Druhému sálu dominují umělecké památky Persie a Turecka, vesměs získané v 17. století za válek s Turky, jsou zde i polské zbraně. Ve třetím sále jsou vystaveny polské náhrobky, ve čtvrtém a pátém sbírky produktů evropských uměleckých řemesel (emaily, slonovina, stříbro, křišťál, tkaniny, majolika). V šestém sále je představena sbírka míšeňského porcelánu a polského skla, v sedmém sále obrazy J. P. Norblina, v osmém předměty a obrazy svázané s osobností posledního polského krále – Stanislava Augusta Poniatowského.

Druhé patro je galerií obrazů. Sbíрка v prvním sále představuje díla italských, holandských a německých mistrů z doby od 13. do 17. století, druhý sál je věnován portrétům básníků, třetí pak dílům světoznámého italského malíře, sochaře a architekta Leonarda da Vinci, ve čtvrtém sále jsou vystavena portrétní díla francouzských, italských, holandských a vlámských malířů 15.–17. století, v pátém a šestém sále holandské a vlámské malířství 17. a 18. století včetně děl Rembrandta van Rijn, v sedmém sále vlámské krajiny a konečně v osmém malířství a rytiny z 18. století.

Muzeum uchovává světoznámá díla – Dáma s hranostajem od Leonarda da Vinci a Krajina s milosrdným samaritánem od Rembrandta van Rijn.

MUZEUM FARMACJI LÉKÁRENSKÉ MUZEUM

Muzeum bylo původně umístěno v ulici Basztowa a v roce 1990 přemístěno do současných prostor.

V expozici jsou představeny interiéry starých lékáren spolu s kolekcemi lékárenských potřeb a nádobí. Vystaveno je více než 15 000 předmětů, podávajících geograficko-historický přehled lékárenství v Polsku od 13. do 19. století.

DOM JANA MATEJKI DŮM A MUZEUM JANA MATEJKY

Nejznámější polský malíř tematiky polské historie se narodil v domě na Floriánské ulici a zde i zemřel. Žil v letech 1838–1893.

Exteriér: Starobylý třípatrový, ale nově restaurovaný dům, jehož spodní část pochází z 16. století a nadstavba z 18. a 19. století.

Interiér: Přehled o životě malíře podává biografický sál instalovaný v prvním patře. V dalších prostorách jsou vystavena významání a medaile, ložnice a salon jsou zařízeny původním nábytkem jako za života umělce.

Ve druhém patře je umístěna galerie malířských děl Jana Matejky, v nejvyšším třetím patře je rekonstruována pracovna s rekvizitami a modely.

MUZEUM PRZYRODNICZE PAN PŘÍRODOVĚDNÉ MUZEUM POLSKÉ AKADEMIE VĚD

Sbířky byly shromažďovány od roku 1863. Nejstarší jsou kolekce ptáků a bezobratlých. Od roku 1953 je muzeum institucí Polské akademie věd.

V oddělení entomologie jsou zpřístupněny sbířky hmyzu, v další části pak kolekce členovců. Mezi zvláštní pozoruhodnosti patří zkameněliny plazů, hadů a savců z dob pliocénu a pleistocénu v Polsku. Expozici doplňuje kolekce současných savců a ptáků.

KAMIENICA SZOŁAYSKICH Galerie polského malířství a dřevorezby 14.–18. století

Dvoupatrový měšťanský dům darovali bratři Szolajští Národnímu muzeu již v roce 1904. Po druhé světové válce zde byla instalována expozice polského cechovního umění.

V expozici jsou prezentována díla polského malířství a řezby. Celkem je vystaveno asi 2 200 objektů, z nichž téměř polovina jsou díla polského cechovního umění. K nejpozoruhodnějším patří řezby a obrazy z 15. a 16. století.

V prvním patře vyniká řezba dřevěné Madony z Kružlové (Madonna z Kružlowej – okolo roku 1400), rytířské terčovnice z chrámu Panny Marie (1490), Kristus na oslu z r. 1470 a další.

COLLEGIUM MAIUS Muzeum Jagellonské univerzity

Univerzita byla oficiálně založena roku 1364 a patří k nejstarším ve střední Evropě. Byla umístěna v budově nazývané Collegium Maius.

Počátky muzea sahají do 15. století, kdy byl například realizován sběr astronomických instrumentů a přístrojů. V roce 1400 byl královnou Hedvikou a posléze kardinály uskutečněn sběr klenotů. V 18. století byly sbírky astronomických, přírodovědných a historických předmětů tak bohaté, že se začínalo užívat názvu Muzeum univerzity.

Exteriér: Čtvercový komplex historických budov se vchodem z Jagellonské ulice.

Interiér: Prohlídka expozic zpravidla začíná v prvním patře knihovnou a končí v aule.

Libraria je bývalou knihovnou Collegia Maius, do níž se vchází gotickým portálem z roku 1492 nazývaným Zlatá brána. Na stěnách visí portréty vědců, profesorů a dárců knihovny. Uchovává knihovní fond z počátku 16. století, ale také například tři přístroje M. Koperníka.

Uprostřed jsou umístěny novobarokní stoly a křesla pro senátory. Novogotická urna sloužila pro sběr hlasů při volbě rektora.

Stuba comunis – schůzovní a jednací sál profesorů se stoly tvaru podkovy. V barokních skříních jsou stříbrné předměty ze 17.–19. století a ještě starší fajánsové vázy. Portrét představuje Kazimíra III. Velikého – zakladatele univerzity.

Pokladnice I. uchovává mimo jiné čtyři univerzitní berly z 15. a 16. století, zlatý rektorský řetěz a cenné gotické řezby.

Pokladnice II. obsahuje vázy z 15. století, perské divany, cennosti ze stříbra a památky na krále Stanislava Augusta Poniatowského.

Pokoje »Żoledziowskiego a Grabowskiego« jsou ukázkou rezidence a bydlení rektora univerzity z 18. století.

Pokoj Koperníka obsahuje astronomické nástroje, staré sluneční hodiny a na zdech portréty.

Jagellonská aula má uprostřed katedru rektora a prorektorů. Na stěnách visí 102 obrazy, nad katedrou portréty polských králů, jinde profesorů a osobností se vztahem k univerzitě.

Rektorské schody byly nově rekonstruovány a jsou zdobeny tapisériemi z roku 1688.

Muzeum má dále pro specializované zájemce dostupná oddělení umění a starých vědeckých přístrojů v sálech: Zelený, Zrcadlový, Lunetový, Olševského, Fyziky, Chemie, Globusů I. a Globusů II. a Komise národního vzdělávání.

V Koperníkově sále se nachází takzvaný Jagellonský globus z počátku 16. století. Jedná se o první globus na světě, na kterém byla vyobrazena Amerika s nápisem »America noviter reperta«.

MUZEUM ARCHEOLOGICZNE ARCHEOLOGICKÉ MUZEUM

Muzeum patří k nejstarším a bylo založeno již roku 1850. Od roku 1967 je umístěno v památkových budovách bývalého kláštera bosých karmelitánů ze 17. století. Klášter byl roku 1797 přeměněn ve vězení sv. Michala.

Interiér: Expozice prezentují především bohaté sbírky pravěkých i středověkých nálezů na území Krakova a celého Malopolska. Zastoupeny jsou také exponáty z jiných kulturních regionů.

MUZEUM WYSPIAŃSKIEGO

Dům, v němž je umístěno muzeum, byl původně postaven v polovině 14. století a pak pětkrát přestavěn.

V expozici jsou prezentovány památky na život a dílo slavného polského malíře Stanisława Wyspiańskiego. Prohlídku doplňují ukázky dalších malířských děl 19. a 20. století.

MUZEUM GEOLOGICZNE PAN GEOLOGICKÉ MUZEUM POLSKÉ AKADEMIE VĚD

Geologické sbírky byly shromažďovány od roku 1866 tehdejší Přírodovědným muzeem. Specializované muzeum vzniklo roku 1954 a od roku 1965 je umístěno ve zvláštní budově. Ta obsahuje největší expozice nerostů v Polsku.

Sbírky minerálů, zkamenělin zvířat a rostlin jsou uspořádány podle hledisek regionálních i systematických. V další části jsou prezentovány například ukázky za-

hraničních minerálů. V muzeu je k vidění také největší polská sbírka meteoritů a zkamenělé kmeny stromů.

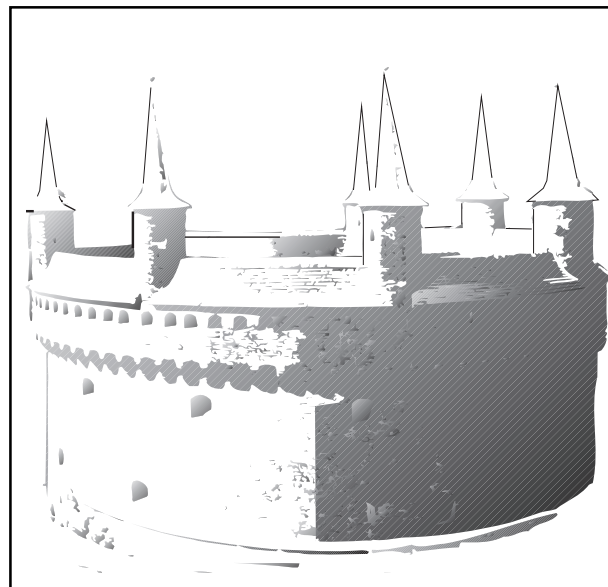
KAZIMIERZ STARÁ HISTORICKÁ ČTVRŤ

Kaziměř je jednou z čtvrtí Krakova. Leží jihovýchodně od Wawelu a je historickým městem Židů, založeným roku 1335 králem Kazimírem Velikým.

Židovské město se bez větších změn zachovalo od středověku dodnes. Z celkového počtu 550 budov této části Krakova je 500 památkovými objekty.

Ve Staré synagoze je Muzeum judaik, v synagoze Remu'h se konají bohoslužby. V sousedství, za železničním přejezdem, leží hřbitov Remu'h. Ten je údajně nejbohatším a nejkrásnějším židovským hřbitovem v Evropě. Jihozápadně od hřbitova

Barbakan

(kirkut) stojí další synagogy – Vysoká (Wysoka – ul. Jozefa), Izákova (Izaaka – ul. Jakuba) a skromná synagoga Kupa (ul. Kupa). Činná je synagoga zvaná Tempel (roh ul. Podbrzezie).

Centrem Kaziměře je náměstí Wolnica, v jehož radnici je umístěno Etnografické muzeum. Zajímavé jsou i zdejší kostely sv. Kateřiny a Božího těla.

STARA BOŽNICA STARÁ SYNAGOGA

Synagoga byla zbudována v 15. století, po 2. světové válce byla renovována a přeměněna v muzeum.

Je to přízemní tmavá čtvercová budova s přistavenými kaplemi, která je nejstarší polskou památkou židovské architektury. Expozice muzea přibližuje historii a kulturu krakovských Židů.

Z vyšší věže Mariánského kostela se rozléhá po městě zvuk trubky, na níž věžní hlídka hraje melodii krakovské znělky »hejnal«. Kdysi tato melodie zněla při otvírání a zavírání městských bran, upozorňovala obyvatele města na blížící se nebezpečí nebo při požáru vyhlášovala poplach. První zprávy o troubení z věže se dochovaly z roku 1392. Jedna z legend vypráví, že v čase jednoho z tatarských nájezdů spatřil nájezdníky strážce na věži a začal troubit melodií hejnal. Jeden z tatarských bojovníků po něm vystřelil a smrtící střela přetrhla melodii v polovině a již nikdy nebyla dokončena. Tak je to dodnes a znělka Krakova končí náhle v půlce taktu.

Ve wawelských sbírkách si zaslouží pozornost jedinečná **kolekce tzv. arrasů** – gobelínů Zikmunda Augusta, které byly zhotoveny podle návrhů vlámských mistrů, zvláště pak Michaela Coxiena, zvaného »vlámský Raffael«. Dnes se na Wawelu nachází 134 arrasů, především s biblickými motivy.

Na židovském hřbitově ve čtvrti Kaziměř je pochován také učený **rabín Mojžíš Isserles**, zvaný Rablů Moses – Remu'h. Byl to syn zakladatele stejnojmenné synagogy a údajně vykonal mnoho zázraků.

Velký baldachýnový **oltář sv. Stanislava** ve wawelské katedrále postavil v letech 1628 až 1630 Ital Giovanni Trevano v barokním stylu. Na oltáři je stříbrná schránka se světcovými ostatky.

MUZEUM ETNOGRAFICZNE ETNOGRAFICKÉ MUZEUM

Muzeum bylo založeno v roce 1901, po 2. světové válce se usadilo v radnici a po její adaptaci tam sídlí dodnes. Jde o renesanční radnici z 16. století.

Expozice má tři tematické úseky:

– Hospodaření na vsi, kde jsou zajímavé vystavené interiéry venkovských stavení z oblasti krakovské, podhalaňské a dolnosaské, kuchyně, řemeslné dílny a lidové nástroje různých regionů Polska.

– Obyčeje a obřady, přibližuje lidové ozdoby a hudební nástroje.

– Lidové umění, představuje bohatou kolekci obrazů na skle, starých řezb, figurálních úlů, stejně jako ukázky grafiky, olejomalb, dřevorytů, ale také domácích předmětů a keramiky.

STŘEDISKO TURISTICKÝCH INFORMACÍ

Adresa: Kraków, ul. Pavia 6
Telefon: 012/22 04 71, 22 60 91
Fax: 03 25 355

ZAMEK KRÓLEWSKI WAWEL KRÁLOVSKÝ HRAD WAWEL

Adresa: 31 001 Kraków, Wawel 5
Telefon: 012/22 19 50
Umístění: V jižní části historického
městského jádra Krakova, vstup na
konci ulice Grodzka.
Otevřeno: Úterý, čtvrtek, sobota
9.30–14.30, neděle 10–15 hodin.

KATEDRA WAWELSKÁ KATEDRÁLA

Umístění: V severní části wawelského
areálu.
Otevřeno: Červen až září
pondělí až sobota 9–17.30, neděle
a svátky 12.15–17.30 hodin.
říjen až květen
pondělí až sobota 9–15,
neděle 12.15–15 hodin.

DZWON ZYGMUNT ZVON ZIKMUND

Umístění: V Zikmundovské věži, na
severovýchodě před sakristií.
Otevřeno: Červen až září
pondělí až sobota 9–17.30, neděle
a svátky 12.15–17.30 hodin,
říjen až květen

pondělí až sobota 9–15 hodin,
neděle 12.15–15 hodin.

SMOCZA JAMA DRAČÍ JESKYNĚ

Umístění: Vchod do jeskyně se nachází
v západní části wawelského areálu
v sousedství Zlodějské bašty, výstup
pod areálem pevnosti.
Otevřeno: Úterý, čtvrtek, sobota
9.30–14.30, neděle 10–15 hodin.

SUKIENNICE Hlavní náměstí Galerie polského malířství a řezby

Adresa: Kraków-Stare Miasto,
Rynek Główny
Telefon: 012/22 11 66
Umístění: V centru Hlavního náměstí,
vstup ze strany Památníku Mickiewicze
v jihovýchodní frontě.
Otevřeno: Úterý až sobota 10–18, neděle
10–15.30 hodin.

WIEŻA RATUSZOWA RADNIČNÍ VĚŽ

Adresa: Krakow-Stare Miasto, Rynek
Główny

Zvon Zikmund, který se nachází v Zikmundovské věži ve wawelské katedrále, je pozoruhodným uměleckým dílem. Byl odlit Hansem Blhamem v roce 1520, a to na přání krále Zikmunda I. Starého.

Umístění: V západním rohu Hlavního náměstí.

Otevřeno: 15. 5.–15. 9., úterý, čtvrtek, pátek 9–14.30, středa 11–17.30, sobota 9–13.30, neděle 9–15.30 hodin.

KOŚCIÓŁ ŚW. WOJCIECHA KOSTEL SV. VOJTĚCHA

Adresa: Kraków-Stare Miasto,
Rynek Główny

Umístění: V jižním rohu Hlavního náměstí.

Otevřeno: Pondělí až sobota 9–18,
neděle 9–15 hodin.

KOŚCIÓŁ MARIACKI MARIÁNSKÝ KOSTEL

Adresa: Kraków-Stare Miasto, Rynek
Główny

Umístění: Ve východním rohu Hlavního náměstí.

Otevřeno: Pondělí až pátek 12–18,
neděle a svátky 14–18 hodin.
Mše svaté – v 6, 7, 8, 9 a 10 hodin.

PALAC POD KRZYSZTOFORY Muzeum Historyczne Historické muzeum

Adresa: Kraków-Stare Miasto, Rynek
Główny 35

Telefon: 012/22 99 22, 22 34 60

Umístění: V severním rohu Hlavního náměstí.

Otevřeno: Úterý 11–18, středa až pátek
9–15, sobota 9–14, neděle
a svátky 9–16 hodin.

ZBIORY CZARTORYSKICH SBÍRKY CZARTORYJSKÝCH Historie Polska, umělecké řemeslo, galerie

Adresa: 31 017 Kraków-Stare Miasto,
ul. Św. Jana 19

Telefon: 012/22 55 66

Umístění: Při severním okraji Starého
Města, na rohu s Pijarskou ulicí.

Otevřeno: Úterý až sobota 10–18, neděle
10–15.30 hodin.

MUZEUM FARMACJI LÉKÁRENSKÉ MUZEUM

Adresa: Kraków-Stare Miasto,
ul. Floriańska 25

Telefon: 012/21 92 79

Umístění: V severovýchodní části
Starého Města, na trase Královské cesty.

Otevřeno: Úterý 15–19, středa až sobota
11–14 hodin.

DOM JANA MATEJKI DŮM A MUZEUM JANA MATEJKY

Adresa: Kraków-Stare Miasto,
ul. Floriańska 41

Umístění: V severovýchodní části
Starého Města, na trase Královské cesty.

Otevřeno: Úterý až čtvrtek, sobota
a neděle 10–15.30 hod., pátek 10–18 hod.

MUZEUM PRZYRODNICZE PŘÍRODOVĚDNÉ MUZEUM

Adresa: Kraków-Stare Miasto,
ul. Sławkowska 17

Telefon: 012/22 59 59

Umístění: Severně od Hlavního náměstí.

Otevřeno: Úterý až neděle 10–13 hodin,
specializované sbírky po předchozí
dohodě s odbornými pracovníky.

KAMIENICA SZOŁAYSKICH

**Galerie polského malířství
a dřevořezby 14.–18. století**

Adresa: Kraków-Stare Miasto,
pl. Sczapański 9

Telefon: 012/22 70 21

Umístění: Severozápadně od Hlavního
náměstí.

Otevřeno: Pátek až pondělí 10–15.30,
úterý 12–17.30 hodin.

COLLEGIUM MAIUS

Muzeum Jagellonské univerzity

Adresa: Kraków-Stare Miasto,
ul. Jagiellońska 15

Telefon: 012/22 05 49, 22 10 33/307

Umístění: Západně od Hlavního
náměstí.

Otevřeno: Pondělí až pátek 11–15,
sobota 11–14 hodin.

MUZEUM ARCHEOLOGICZNE ARCHEOLOGICKÉ MUZEUM

Adresa: Kraków-Stare Miasto,
ul. Senacka 3

Telefon: 012/22 77 61, 22 75 60

Umístění: Jižně od Hlavního náměstí,
západně od středu ulice Grodzka.
Expozice jsou zpřístupněny z ulice
Poselska.

Otevřeno: Pondělí 9–14, úterý a čtvrtek
13–17, pátek až neděle 10–14 hodin.

MUZEUM WYSPIAŃSKIEGO

Adresa: Kraków-Stare Miasto,
ul. Kanoniczna 9

Telefon: 012/22 83 37

Umístění: Jižně od Hlavního náměstí,
severně od Wawelu.

Otevřeno: Úterý a středa, pátek až
neděle 10–15,
čtvrtek 12–17.30 hodin.

MUZEUM GEOLOGICZNE PAN GEOLOGICKÉ MUZEUM POLSKÉ AKADEMIE VĚD

Adresa: Kraków-Stare Miasto,
ul. Senacka 3

Telefon: 012/22 89 20, 22 19 10

Umístění: Jižně od Hlavního náměstí,
severně od Wawelu.

Otevřeno: Pondělí, středa,
pátek 11–13 hodin.

STARA BOŻNICA STARÁ SYNAGOGA

Adresa: Kraków-Kazimierz,
ul. Szeroka 24

Telefon: 012/22 09 62

Umístění: Východně od Wawelu,
v centru Kazimierze, poblíž třídy
Starowiślna.

Otevřeno: Středa, čtvrtek, sobota
a neděle 9–15, pátek 11–18 hodin,
(zavřeno také první sobotu a neděli
v měsíci).

**MUZEUM ETNOGRAFICZNE
ETNOGRAFICKÉ MUZEUM**

Adresa: Kraków-Kazimierz,
ul. Krakowska 46

Telefon: 012/56 56 01

Umístění: Jihovýchodně od Wawelu,
v centru dlouhé hlavní třídy zvané
Krakowska.

Otevřeno: Úterý 10–18, středa až pátek
10–15, sobota a neděle 10–14 hodin.

Vladislav Lokýtek z rodu Piastovců (1260–1333). Od roku 1275 kníže Lokýtek dobýval a sjednocoval jednotlivá polská knížectví a souperil o ovládnutí Polska s českými a současně polskými králi Václavem II. a Václavem III. Roku 1320 byl v Krakově korunován za polského krále.

Jagellonci – polská dynastie litevského původu, která vládla v Polsku v letech 1386–1572. Litevský kníže Jagello si v roce 1386 vzal za manželku Hedviku, přijal jméno Vladislav a usedl na polský trůn. Vznikla tak polsko-litevská personální unie. Toto spojení mělo zcela zásadní význam v boji proti Řádu německých rytířů, který byl v roce 1410 poražen ve slavné bitvě u Grunwaldu.

Poznámky
